

Fiecare om își are destinul în propriile mâini

Născut la 31 august 1961 în satul Cărpineni, raionul Hâncești. A absolvit Facultatea Construcții Industriale și Civile a UTM în anul 1983, specialitatea inginer constructor. În 1992, a susținut teza de doctor în sociologie în cadrul Institutului de Sociologie al Academiei Naționale de Științe a Ucrainei. În anul 1998, i-a fost conferit titlul științific de cercetător conferențiar.

În perioada 1991-2014, a activat la Institutul de Filosofie, Sociologie și Drept al AȘM, actualmente – Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice ca cercetător științific, secretar științific și șef de secție. Începând cu anul 2015, este director al Centrului Sociologie și Psihologie Socială. A publicat peste 120 de lucrări științifice, inclusiv 15 monografii și culegeri. Membru al Colegiilor de redacție al revistelor: „Filozofie, Sociologie și Științe Politice”, „Economie și Sociologie” (R. Moldova), „Calitatea Vieții” și „Sociologie Românească (România)”. Vicepreședinte al Seminarului Științific de profil al Consiliului specializat de susținere a tezelor de doctor și doctor habilitat în sociologie (2009-prezent). Cursuri de perfecționare: Budapesta, Moscova, București, Kiev, Tbilisi, Sankt-Petersburg. Președinte al Asociației Sociologilor și Demografilor din R. Moldova (2001-prezent). Expert la Consiliul Național pentru Acreditare și Atestare (2012-2018); Oficiul Droguri și Crime pe lângă ONU în probleme de anticorupție (United Nations Office on Drugs and Crime),(2018-prezent). A fost ales membru al Academiei Internaționale de Informatizare pe lângă ONU, membru de onoare al Consiliului Național al Asociației Române de Sociologie, cetățean de onoare al satului natal Cărpineni.

„Satul Cărpineni, pentru mine, este locul care mă face să înțeleg ce este Patria. Din Cărpineni pornesc rădăcinile mele. Acolo se află izvoarele de unde am sorbit pentru prima dată apă. Oamenii de știință au descoperit că apa, în structura ei moleculară și atomică, are un anume cod pe care îl ascunde și îl păstrează. E codul locului de unde izvorăște. Codul apei din satul meu a pătruns adânc în celulele organismului meu, în toate țesuturile și în sufletul meu.” Este confesiunea unui bun cunoscut, Victor Mocanu, pe care l-am descoperit de această dată sentimental și poetic în monografia „Cărpineni. Un sat din valea Lăpușnei”, pe care a scris-o împreună cu Dinu Poștarencu, cel de al doilea autor realizând compartimentul ce ține de istoria localității.

Pe dl Victor Mocanu l-am cunoscut demult, încă din perioada gorbaciovistă, când activa la Anenii Noi în calitate de șef de șantier în cadrul Asociației Agro-industriale Anenii Noi (1983-1986), apoi a fost invitat la comsomol, după doi ani de lucru, fiind transferat la partid, ca peste un an să dispară din orășel. Am aflat mai târziu că-și face studiile de doctorat la Academia de Științe a Moldovei. Când am ajuns și eu în această instituție la Centrul de presă al AȘM, Victor Mocanu deja susținuse teza de doctor în sociologie (a.1992) sub conducerea cunoscutului savant din domeniu,

membru corespondent Andrei Timuș. Era mulțumit și mândru de sine pentru această performanță. I se deschidea în față cariera de cercetător.

Este adevărat că odată cu dezmembrarea URSS, începuseră timpuri extrem de grele și pentru oamenii de știință, fiind finanțați doar la capitolul salarizare și lucrând iarna în blocuri neîncălzite. Tânărul doctor în sociologie Victor Mocanu, având deja o anumită experiență de viață, inclusiv pe șantier, s-a străduit să facă față noilor încercări și oportunități. Miza sa au fost proiectele de cercetare, mai mari sau mai mici, câștigând o bună parte din ele prin concurs pentru domeniul său de activitate – cercetarea sociologică. Voi nominaliza câteva, prin care a fost susținută știința până în anul 2010: Proiectul Ministerului Sănătății „*Reforma Sistemului Sanitar*” (2003-2008, șef de departament); Proiectul Băncii Mondiale „Energie-II, Evaluarea socială: încălzirea centralizată și serviciile locative în Republica Moldova” (2000-2002, șef de departament); Proiectul Asociației Oficialilor Electorali din Europa „*Experiența internațională a asigurării procesului electoral cu informație sociologică*” (2008-2010, director de proiect); Proiectul Fondului Umanitar Rus „*Optimizarea proceselor transformationale în spațiul postsovietic*” (2007-2008, director de proiect); Proiectul *Sisteme de Irigare Centrale-Moldova, Millennium Challenge Corporation* (2009, sociolog); „*Esența și etapele reformei administrației publice locale în Moldova*”, IDIS „Viitorul (1996, șef de departament); proiectul Băncii Mondiale „*Calitatea apei de băut*” (1996-1997, șef de departament); proiectul TACIS „*Râul Prut*” (1999-2000, șef de departament), Proiectul Băncii Mondiale „*Fondul de Investiții Sociale*”, implementat în raioanele Dondușeni, Edineți, Călărași, Căinari și Hâncești etc. (1998-2000, sociolog, inginer constructor) ș.a. Aceste proiecte de cercetare, variate ca tematică, pe lângă avantajele financiare, lărgesc orizontul de cunoștințe al cercetătorului la capitolul experiență, dar și în ceea ce înseamnă viață.

După anul 2010 Guvernul R. Moldova a finanțat o serie de proiecte instituționale, care vizează cercetarea anumitor procese socio-economice și politice ale societății moldovenești în tranziție la economia de piață: „*Evoluția stratificării sociale în condițiile transformării societății și perspectivei de integrare europeană a Republicii Moldova (2011-2014)*”; „*Constituirea clasei mijlocii în condițiile transformării societății și asocierii Republicii Moldova la Uniunea Europeană*” (2015-2019); Programul de Stat „*Formarea și consolidarea coeziunii sociale în Republica Moldova în contextul apropierii de Uniunea Europeană*” (2020-2023). La toate aceste proiecte director executiv a fost confirmat din nou dr. Victor Mocanu.

În baza cercetărilor din cadrul proiectelor nominalizate, au fost create diverse lucrări științifice, inclusiv, studii, monografiile, care au intrat în circuitul științific și au fost puse la dispoziția organelor de stat pentru documentare și implementare. De exemplu, în baza celui de al doilea proiect, a ieșit de sub tipar, în 2017, volumul „*Premisele constituirii clasei medii în Republica Moldova. Studiu sociologic*”, semnat de dr. hab. în sociologie, profesor cercetător Ludmila Malcoci și dr. conferențiar cercetător Victor Mocanu. În „*Cuvânt înainte*” la această lucrare, dr. hab. în științe

politice, profesor cercetător Victor Juc menționează următoarele: „Constituirea clasei de mijloc în Republica Moldova se află în fază incipientă, dată fiind extinderea nepermis de mult a tranziției și „neșezării țării”. Clasa de mijloc devine un strat social important într-o societate mai mult sau mai puțin „așezată”, procesul de formare solicitând prezența mediului politico-juridic, social economic și cultural-psihologic favorabil de nuanță edificatoare. În acest sens de idei și oportunități, prezentul studiu monografic definește unii factori de caracter teoretico-metodologic și de sorginte empirică meniți să contribuie la elaborarea și fundamentarea unor criterii care să asigure identificarea straturilor sociale din componența clasei medii din Republica Moldova”.

Toți înțeleg că clasa medie este determinatoare în evoluția unei societăți normale și „așezate”. Analizând literatura de specialitate din domeniu – circa 24 surse bibliografice, precum și cifrele, datele, mărturisirile de pe teren ale respondenților în cadrul propriilor investigații, autorii studiului specifică în concluzii că formarea clasei medii în R. Moldova se confruntă cu următoarele bariere: costul redus al muncii, care duce la creșterea sărăciei, inclusiv în rândurile lucrătorilor calificați; mobilitatea socială scăzută și oportunitățile limitate ale persoanelor din straturile de jos pentru a se ridica pe scara socială; disfuncționalitatea mecanismului motivațional de a crește capitalul uman, social și cultural; devalorizarea studiilor ca factor esențial al creșterii profesionale și a măririi nivelului de bunăstare; nivelul înalt al economiei tenebre, ce duce atât la reducerea salariilor legale și a asigurărilor/beneficiilor sociale ale populației, precum și la posibilități legale diminuate de angajare. Se mai constată în concluzii și barierele existente în dezvoltarea businessului mic și mijlociu ce generează tensiuni sociale, criza sistemului de drept cu încălcări flagrante ale legislației, nivel înalt de corupție în toate structurile puterii, fapt ce provoacă luarea unor decizii politice și economice netransparente.

Tranziția de trei decenii a R. Moldova poartă astăzi ținută de catifea cu forme voalate și lasă ca elementele revoluționare să se manifeste sub acoperământ demagogic pentru a induce în eroare oamenii. O expresie metaforizată a acestui proces percepută de sociologul și jurnalistul Andrei Dumbrăveanu. De fapt, societatea noastră rămâne a fi una profund divizată pe diferite criterii: social, economic, demografic, politic, teritorial-administrativ și geopolitic. În contextul dat, oamenii de știință de la Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice au realizat cercetări științifice pe teren, rezultatele cărora, fiind analizate și măsurate, s-au fructificat în cărți impresionante, apărute chiar în acest an pandemic: „Formarea și consolidarea coeziunii sociale în Republica Moldova în contextual apropierei de Uniunea Europeană”, Volumul I, coordonator Victor Mocanu; cea de a doua este monografia „Coeziunea socială în Republica Moldova: dimensiuni și manifestări în condiții de urgență”, autori aceeași Ludmila Malcoci și Victor Mocanu. Ambele lucrări au fost realizate în baza programului de stat, nominalizat mai sus. Totodată, este necesar de făcut o remarcă că la elaborarea lucrărilor au fost utilizate și unele date ale

Barometrului de Opinie Publică (BOP) și ale altor companii de sociologie. Prin urmare, a fost reflectată o opinie generalizată a specialiștilor din domeniu.

Gravitatea problemei, subliniază dl profesor Victor Juc în prefața la monografie, constă în faptul că n-au fost elaborate în comun (decidenții politici, oamenii de afaceri, reprezentanții autorităților locale, reprezentanții mediului universitar-academic și experții din sectorul asociativ, susținuți de partenerii de dezvoltare) programe de stat de modernizare prin dezvoltare și democratizare a Republicii Moldova în contextul apropierii europene. Recomandările ce se conțin în lucrare sunt în măsură să contribuie esențial la elaborarea politicilor de stat cu privire la identificarea unor mijloace și mecanisme de diminuare a fragmentării multidimensionale a societății din R. Moldova și o mai bună înțelegere a fenomenului „coeziunea socială”.

Pe parcursul a peste două decenii cercetătorii Centrului de Sociologie și Psihologie Socială al Institutului de Cercetări Juridice Politice și Sociologice, condus de Victor Mocanu, în baza proiectelor de cercetare instituționale, au elaborat douăsprezece monografii și culegeri de studii, mai mult de 200 articole științifice, au creat o bază de date ce în mod obiectiv reflectă parcursul societății în Republica Moldova, transformările institutelor sociale ce se desfășoară în condiții de instabilitate și turbulențe economice, politice, de libertăți de alegere și opțiunile populației într-un spațiu de confruntări geopolitice. Sunt convinsă că dacă guvernările de toate culorile, care s-au perindat până acum la putere, s-ar fi consultat mai des cu savanții de la Academia de Științe, ar fi ținut cont și de alți factori, astăzi poate că ne aflăm și noi în UE, alături de România, Bulgaria și Polonia etc.

Doctorul în sociologie Victor Mocanu activează de 20 ani în calitate de președinte al Asociației Sociologilor și Demografilor din Republica Moldova. Pe segmentul dat, a stabilit relații de colaborare cu colegii de breaslă din România, Polonia, Federația Rusă, Ungaria, Letonia, Lituania, Georgia, Ucraina, Kirghizia, Kazahstan, Belarus etc. A participat la organizarea a zeci de conferințe naționale și internaționale în peste 20 de țări. Pe parcursul ultimilor 15 ani, face parte din Comitetul Științific Internațional al Conferinței Științifice organizată de Universitatea Catolică „Ioan Paul al II” din or. Lublin, Polonia.

M-am referit la activitatea științifică a dlui Victor Mocanu, care are, desigur, și alte interese ce-l caracterizează ca personalitate: îi plac călătoriile în țară și peste hotare, poate fi observat la expoziții, spectacole, concerte. Este impresionant și următorul episod din viața lui. Acum șase ani, s-a produs furtul miliardului de euro din sistemul bancar al R. Moldova – eveniment de o anvergură criminală, care a șocat lumea întreagă. El a devenit evenimentul nr.1 și în cadrul sondajului sociologic Vox Populi-2015. Echipa de sociologi de la Academia de Științe a meditat asupra acestei situații – cum să prezinte evenimentul și altfel, decât în formă științifică, care să fie accesibil și atractiv pentru mulți cititori. Fiind creatori de felul lor, cercetătorii au identificat soluția: de compus o piesă de teatru cu titlul *Jaf în stil moldovenesc*. Zis și

făcut: lucrarea a fost scrisă și editată. Autorul piesei este Victor Mocanu; recenzenți: doctorul în sociologie Andrei Dumbrăveanu și Grigorie Motrescu, profesor de limbă și literatură română la Liceul Fundul Galbenei, Hâncești; procesare computerizată de Nicolae Bodean, cercetător științific. Subiectul se desfășoară în satul Plângăreștii Mari, unde din haznaua Primăriei a fost furat un milion de dolari. Replicile ce se dau între eroii piesei care au participat la acest jaf, dialogul de la închisoare între doi arestați și cei care jubilează c-au scăpat de pedeapsă, ne aduc la tristele noastre realități ce vizează furtul secolului din țara noastră.

Sociologul Victor Mocanu marchează pe 31 august curent 60 de ani, mai mult de jumătate dintre ei au fost consacrați cercetării științifice. L-am întrebat pe omagiat care sunt în prezent problemele cele mai arzătoare pentru țară: „Consider că, după trei decenii de independență, Republica Moldova se confruntă în linii mari cu patru probleme: sărăcia absolută, dezvoltarea socioeconomică lentă, instituții statale slabe și lipsa de coeziune socială, determinată nu doar de divizarea populației pe criteriul etnocultural-lingvistic, dar și de cel stratificațional. Există oare soluții pentru depășirea crizei economice și politice? Desigur că da, avem recomandări științifice și practice, așteptăm ca ele să fie solicitate și examinate!”

La un moment al vieții Victor Mocanu și-a luat destinul în propriile mâini, atunci, când a hotărât să facă știință, și a reușit. Are realizări științifice valoroase, are și o familie trainică. Fiul Ion este doctor în sociologie. În prezent, omagiatul își petrece entuziasmat timpul cu fiica Irina și cei trei nepoți – David de 10 ani, gemenii Gabriel și Emilia – de câte 7 ani, sosiți din Italia, pe care nu i-a văzut de doi ani. Povestește fericit tot ce i se întâmplă în această lună de comunicare zilnică cu nepoții.

Pentru activitatea prodigioasă în domeniul cercetării dl Victor Mocanu a fost distins cu Medalia academică jubiliară „70 de ani ai Academiei de Științe a Moldovei” (2016); „Ordinul de Onoare” (2018), Medalia academică „Nicolae Milescu Spătaru” (2021). Dar nu mai puțin important este titlul de cetățean de onoare al satului Cărpineni, unde, prin intermediul Asociației obștești „Cărpineni – baștina mea”, dânsul a implementat câteva proiecte. Aici s-a născut, de aici a pornit în lume, făurindu-și propriul destin împlinit și fericit.

La mulți ani și toți buni, stimate dle Victor Mocanu!

Tatiana ROTARU